

Marinela ȚEPUȘ*O, clipă de teatru, mai stai!*

Majoritatea spectacolelor lui Mihai Măniuțiu au o frumusețe glacială, cu irizări de cristal; el creează lumi de culoare și lumină, ce își lasă îndelung amprenta în cugetul publicului. Combinând aproape aceleași elemente, „alchimistul” produce, adesea, „rețete” neașteptate. Există, de mult, un stil Măniuțiu, dar nimeni nu-l poate suspecta pe artist de manierism. El pare doar că se abandonează formelor, dar îndată ce ești tentat să nu-i mai aorzi credibilitate, izbândește, seducându-te din nou pentru destulă vreme. Arareori, în creațiile sale, se insinuează emoția, dar când se petrece aceasta, experiența capătă dimensiuni nebănuite.

O astfel de „întâmplare” am trăit urmărind *Tragica istorie a doctorului Faust* de Christopher Marlowe, la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj. Cu atât mai tulburătoare a devenit „aventura”, cu cât am fost pentru întâia oară oaspete al acelui loc. Clădirea – destul de comună. O curte neprimitoare, cu fiare abandonate, cu un zid mohorât împrejur. Un foaiier întunecos, asemănător cu al caselor de cultură presărate prin țară. Biroul directorului – oarecare, cu multe afișe pe pereți. Hârtii în dezordine. Un spațiu de lucru, fără pretenții. O primire decentă, fără curtoazie exagerată. (Lumea e ocupată în preajma premierei.) Ți se oferă fotografii, afișe, programe. Ești întrebat cu ce mai poți fi ajutat, apoi ești lăsat în pace. Așteptare. Începi să devii oarecum de-al casei, când tocmai ești invitat,

Foto: Makara Lehel

políticos, să cobori pe scenă. Coridoare lipsite de personalitate, aer închis, becuri chioare. Te așezi cuminte pe un scaun incomod, care se clatină gata să cadă. Încerci să-i găsești un punct fix, astfel încât să te poți simți mai în siguranță. Ridici ochii în sfârșit, și lumina, prea puternică, te orbește. Te afli în fața unei cutii albe, enorme, cu o deschidere neagră, dreptunghiulară, în fundal. Cameră de spital. Acvariu – lume a tăcerii și îndoielii. Ospiciu. În scaunele cu roțile, niște momâi. Nemișcare în spațiul de joc, un timp halucinant de lung. Publicul se așază, cu o mică rumoare, în fața acestui decor, de o simplitate maximă, totuși impresionant (semnat: Cristian Rusu, Mihai Măniuțiu). Crezi c-ai descoperit cheia reprezentăției: *Faust...*, într-un spital de nebuni, nimic mai previzibil! Și totuși...

Faust-bătrân se lasă ademenit de diavol. Tirade rostite cu glas jos, însă nefiresc de pătrunzător. Magnetismul lui Csiky András este atât de puternic, încât simți nevoia să arunci casca, în care o voce plăcută de femeie îți traduce povestea în limba română. *Faust-tânăr* preia ștafeta, bătrânul dispare. Bogdán Zsolt vrăjește audiența, părând că îl cucerește și pe *Mefisto*. Surpriză: *Mefisto* e femeie (Kézdí Imola). Va „îndeplini” cu atât mai bine dorințele lui *Faust*. Jocul devine mai straniu, mai atâțător. Supusă lui *Lucifer*, *Mefisto*-femeia își seduce și-si vinde victima cu seninătatea cu care-și schimbă hainele. *Lucifer* (Hatházi András) și *Belzebut* (Panek Kati) intră în scenă. *Faust* (întreaga omenire) devine o jalnică marionetă în mâinile lor. O mânuiesc „la vedere”. Se distrează, aproape infantil. Le dă mâna: au atârnat de gât „ceasul eternității”. O îmbrățișare a lui *Faust* cu presupusa *Margareta* (în fapt, *Mefisto*) are, în cugetul acestuia, valoarea unei clipe, în cea a lui *Lucifer* și *Belzebut* – a unui timp nedefinit. *Mefisto* a pierit de mult în brațele lui *Belzebut*, în vreme ce *Lucifer* cronometrează tacticos zbaterea lui *Faust* – părelnică, ridicolă iubire. Vraja e din ce în ce mai puternică. *Faust* crede că stăpânește regulile acestui puzzle inventat de diavol. Momâile „învie”, iau chipul celorlalte personaje ale dramei (*Valdes* – Bíró József, *Cornelius* – Salat Lehel, *Primul învățat* – Dimény Áron, *Al doilea învățat* – Sinkó Ferenc, *Papa* – Csutak Réka, *Cardinalul* – Molnár Levente, *Împăratul germaniei* – Tyukodi Szabolcs, *Ducesa de Vanholt* – Ambrus Emese, *Ducele de Vanholt* – Laczkó Vass Róbert). Totul este pe muchie de cuțit. Acțiunea, plasată într-un presupus ospiciu, dă libertate nelimitată creatorului. Orice este posibil, fără a mai avea neapărat conotații fantastice. Este cu atât mai dureros: ne descoperim a fi chiar personajele din fața noastră. Drama lor este și drama noastră. Toți vrem să cunoaștem gustul creației. Toți ne putem înșela. Preferăm iluzia gustului amar al mediocrității. Ne autoamăgim sau ne lăsăm amăgiți de alții în speranța că vom deveni unici. Spectacolul lui Mihai Măniuțiu este copleșitor. Emoția este dozată cu parcimonie, astfel încât fiorul ei să ne cuprindă cu încetul. Interpretarea actorilor atinge, pe alocuri, perfecțiunea. Fiecare gest semnifică ceva, fiecare cuvânt devine o sentință. O ironie fină strunește sentimentalismul gata-gata să ne stoarcă lacrimi.

Finalul: *Faust-tânăr* își dă seamă de înșelăciune, de zădărnicia vieții ca o părere. Îl îmbrățișează înduioșător pe *Faust-bătrân*, spunându-i că va (vor) muri curând. Gest de o infinită tandrețe, de o tristețe fără margini. Sunt înghițiți de hăul din fundal. Viața irosită în iluzii. Joc fără adevăr.

Deasupra magicienilor din scenă simți, permanent, ochiul inteligent al regizorului-magician. *Tragica istorie a doctorului Faust* rămâne unul dintre cele mai tulburătoare evenimente ale vremii din urmă.

Teatrul Maghiar de Stat Cluj – Tragica istorie a doctorului Faust. **Adaptare și versiune scenică după Christopher Marlowe de Mihai Măniuțiu.** Regia: Mihai Măniuțiu. Decor: Cristian Rusu și Mihai Măniuțiu. Costume: Cristian Rusu. Coregrafia: Vava Ștefănescu. Cu: Csiky András, Bogdán Zsolt, Hatházi András, Kézdí Imola, Panek Kati, Bíró József, Salat Lehel, Dimény Áron, Sinkó Ferenc, Csutak Réka, Molnár Levente, Tyukodi Szabolcs, Ambrus Emese, Laczkó Vass Róbert.